

INFRAȚIUNILE PREVĂZUTE ÎN CADRUL LEGII NR. 10/1995 PRIVIND CALITATEA ÎN CONSTRUCȚII

Alexandru RÎȘNIȚĂ*

Abstract: Construction Related Crimes in the Romanian Law no. 10/1995 Regarding Quality in Construction. *The current article has set its aim to surpass the Romanian doctrine's standstill concerning construction related crimes, especially by analyzing the manner in which other legal systems have dealt with the possible issues surrounding this area. The study starts by exploring the origins and nomenclature of Law no. 10/1995 regarding quality in construction. Throughout this stage, the author points out the pros, cons and possible interpretation quandaries of the current legal text.*

Moving on, the author analyzes the criminal provision stipulated in article 31 of the Law at hand, alongside providing a short glimpse of some analogous European legal provisions. During this phase, dismantling other authors' thought-to-be obsolete opinions on the matter becomes the writer's main concern.

After scrutinizing all the basic issues surrounding this article, the breakdown of the criminal provisions of article 32 enters the spotlight.

Both during and subsequent to the examination of these two articles, the author is aptly devoted to proposing a series of compulsory changes that would remodel Law nr. 10/1995 into a suitable overseer of quality in construction. Currently, this Law's criminal provisions are seldom applied, because of the legislator's ambiguous choice of syntax, the high penalties, and the jumbled action-result coupling.

Cuvinte cheie: *construcții, anexe gospodărești, proiectare, expertizare, verificare, continuarea a lucrărilor, lucrări executate necorespunzător, organe de control, valoare socială*

Key-Words: *buildings, appended structures, project designing, building expertise and ascertainment, continued work on a construction site, improper buildings, overseers, social value*

1. Scurt istoric al reglementărilor anterioare

Primele cazuri de răspundere penală a persoanelor responsabile de calitatea construcțiilor apar în Babylonia anilor 1772 î.e.n., prin introducerea Codului lui Hammurabi, unde, conform legii talionului care domina cadrul legislativ al acelor vremuri, dacă un constructor executa o casă care ulterior se prăbușea generând un rezultat dăunător proprietarului acesteia, primul era constrâns să sufere în mod egal¹.

Societatea românească modernă a cunoscut prima reglementare în domeniu prin intrarea în vigoare a Legii nr. 8/1977² privind asigurarea durabilității, siguranței în exploatare, funcționalității și calității construcțiilor. Art. 78 și art. 79 ale acestei legi au constituit baza conceptual-teoretică a sancțiunilor din viitoarele reglementări privind calitatea în construcții³. Astfel, după două tentative legislative nereușite și problematice atât din punct de vedere constituțional, cât și din punct de vedere al aplicării legii penale în timp⁴ și anume O.G. nr. 25/1992⁵ și mai apoi O.G. nr. 2/1994⁶, legiuitorul român a adoptat Legea nr. 10/1995⁷ privind calitatea în construcții, ale cărei incriminări penale constituie obiectul prezentului studiu. Fiind o creație autohtonă, legea nu își găsește un omolog real în expresia unei legi speciale, pe plan internațional marea majoritate a statelor incriminând acest gen de infracțiuni în diferite texte ale codurilor penale naționale, la care vom face referire pe parcurs.

2. Precizări conceptuale

Înainte de a trece la analiza incriminărilor din prezenta lege, considerăm a fi de maximă importanță delimitarea clară a domeniului ei de aplicare prin interpretarea teleologică a unor termeni. În primul rând trebuie analizat conceptul de *construcții* la care face referire legea. Astfel, art. 2 alin. (1) prevede că noțiunii de construcții i se circumscriu “construcțiile⁸ de orice categorie și instalațiile aferente acestora⁹”. Totodată prin alin. (2) al aceluiași articol sunt exceptate de la prevederile legii unele categorii de construcții, generând astfel o gamă reziduală de edificii supuse prevederilor legale. Categoriile exceptate sunt următoarele: clădirile pentru locuințe cu parter și parter plus un etaj și anexele gospodărești situate în mediul rural și în satele ce aparțin orașelor, precum și construcțiile provizorii.

Prima categorie este compusă din clădirile pentru locuințe cu parter și parter plus un etaj. Dilema ce se naște în jurul acestui text este strâns legată de o operațiune edificatorie în vogă în ultima perioadă și anume mansardarea. Mansarda este un spațiu funcțional cuprins între învelitoare și ultimul nivel al unei clădiri, care asigură respectarea cerințelor de siguranță, protecție și confort corespunzătoare utilizării specifice (de locuire), și care se include în numărul de niveluri supraterane¹⁰. Astfel, este evident că o clădire cu parter plus etaj și mansardă nu s-ar putea integra printre excepțiile enumerate, fiind calificată ca o clădire cu trei niveluri. Problematică este situația locuințelor cu parter plus mansardă, la care legea nu face referire. Considerăm că prin enumerarea “parter și parter plus un etaj” legiuitorul a avut în vedere nivelurile supraterane ale clădirilor și implicit înălțimea, factor esențial în evaluarea rezistenței și stabilității acestora¹¹. Ținând cont de faptul că atât clădirile cu parter plus un etaj, cât și cele cu parter plus mansardă, au două niveluri supraterane, iar

condițiile minime de calitate corespunzătoare ale acestora sunt absolut identice¹², apreciem că norma legală trebuie dilatată prin procedeul interpretării extensive, în vederea includerii clădirilor pentru locuințe cu parter plus mansardă în rândul celor exceptate de art. 2 alin. (2). Urmând același raționament precizăm că locuințele cu niveluri subterane (subsol, demisol) nu pot fi asimilate categoriilor exceptate de la regimul calității în construcții, deoarece sintagma “etaj¹³” sugerează direcția ascendentă a procesului de construcție. Amintim faptul că legiuitorul moldovean a eliminat orice controversă din acest punct de vedere prin exceptarea de la prevederile legale doar a clădirilor cu un singur nivel¹⁴.

A doua categorie exceptată vizează anexele gospodărești situate în mediul rural și în satele ce aparțin orașelor. Prin sintagma anexe gospodărești se înțelege: “Construcțiile cu caracter definitiv sau provizoriu, menite să adăpostească activități specifice, complementare funcțiunii de locuire, care prin amplasarea în vecinătatea locuinței, alcătuiesc împreună cu aceasta o unitate funcțională distinctă¹⁵”. O primă observație este legată de necesitatea existenței caracterului definitiv al anexelor sus menționate, deoarece, în cazul în care acestea sunt autorizate ca și construcții provizorii, excepția de la prevederile legale ar opera în mod direct în cadrul acestei din urmă categorii. Cât despre faptul că edificiile din mediul rural sunt exceptate de la regimul calității în construcții ne raliem opiniei conform căreia¹⁶ această alegere nefercită a legiuitorului este nejustificată. Fiind protejate viața oamenilor din întreg teritoriul, bunurile acestora, a societății și mediul înconjurător în general, nu este motivată disjungerea instaurării regimului calității în construcții între două zone precum mediul rural și cel urban. O ultimă problemă se ridică cu privire la regimul juridic aplicabil satelor ce aparțin de municipii, situație nereglementată expres în lege. Conform unei păreri¹⁷ “semnificația termenilor este de strictă interpretare, iar dacă legiuitorul ar fi vrut să scoată de sub incendența legii și construcțiile din satele aparținând municipiilor, ar fi trebuit să o facă expres, orice excepție fiind de strictă interpretare”. Nu putem fi de acord cu această opinie deoarece, lăsând la o parte rațiunea legiuitorului de a disocia aria de practică a legii, aplicând-o doar în mediul urban, credem că nu se justifică nicio diferență de tratament între satele arondate orașelor și cele arondate municipiilor. Prin urmare, aderăm opiniei¹⁸ conform căreia noțiunea de oraș trebuie privită în sens larg, de mediu urban și nu în sensul de unitate administrativ-teritorială. La fel a interpretat și legiuitorul moldovean care nu a mai făcut referire la unități administrativ-teritoriale, folosind generic dihotomia “localități rurale/localități urbane¹⁹”. Totuși, chiar dacă am accepta faptul că legiuitorul s-a referit la conceptul de oraș în sens restrâns, din analiza art. 3 alin. (3) din Constituție²⁰, în paralel cu Anexa nr. 1 a Legii nr. 351/2001 privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național²¹, reiese că municipiul este doar o specie de oraș cu o populație mai numeroasă și un

grad de urbanizare mai ridicat, rezultând implicit că și satele arondate acestuia trebuie exceptate de la prevederile Legii nr. 10/1995. Mai mult, anexa sus-menționată ne indică faptul că unitățile administrativ-teritoriale sunt comunele, orașele și județele. Așa fiind, nici privirea noțiunii de oraș în sens restrâns nu constituie un impediment insurmontabil, deoarece este limpede că municipiile nu alcătuiesc o categorie inedită de unități administrativ-teritoriale, ci reprezintă doar o specie de orașe.

Ultima categorie de excepții expres prevăzute de art. 2 alin. (2), sunt construcțiile provizorii²². Caracterul provizoriu al unei construcții nu reiese implicit din natura sau destinația sa, ci este dobândit odată cu obținerea autorizației de construire necesară. Așa fiind, când o construcție provizorie nu se desființează la timp, depășindu-și "termenul de provizorialitate", adică perioada precizată în autorizarea de construire, ea trebuie tratată precum o construcție definitivă²³. Prin simplul fapt că existența ei nu mai este limitată în timp, devenind perpetuă, aceasta ajunge să se încadreze printre categoriile de construcții la care face referire legea în discuție. S-a susținut²⁴, în mod eronat după părerea noastră, că rațiunea exceptării construcțiilor provizorii de la regimul calității constă în faptul că acestea nu au un nivel de înălțime apt să creeze o stare de pericol pentru oameni sau construcții. Este adevărat că de regulă construcțiile provizorii nu beneficiază de un regim de înălțime exorbitant, dar aceasta nu înseamnă că starea de pericol generată de acestea este neînsemnată²⁵. Considerăm că această categorie este exceptată datorită simplității acestor construcții, corelat cu faptul că proiectele aferente acestora trebuie autorizate în prealabil de autoritățile locale, care le conferă caracterul provizoriu și exercită astfel un prim control asupra calității. Totuși, *de lege ferenda*, s-ar impune stabilirea unei limite maxime a suprafeței acestor construcții provizorii²⁶. Mai mult, în cazul în care o construcție provizorie nu respectă limitele prevăzute în autorizația de construire ea nu mai poate fi considerată ca atare, fiindcă ceea ce se construiește nu este ceea ce s-a autorizat a se construi provizoriu. Trebuie menționat și faptul că deși în conformitate cu prevederile legale²⁷, construcțiile provizorii care sprijină sau înlocuiesc temporar o construcție definitivă sau părți ale acesteia (sprijiniri de construcții, poduri, căi de comunicație, tribune din lemn etc.) se încadrează în categoria de importanță a construcției definitive pe care o sprijină sau o înlocuiesc temporar, acestea rămân construcții provizorii datorită duratei de existență limitată în timp.

3. Infrațiunea incriminată de art. 31 alin. (1) din Legea 10/1995

Legiuitorul incriminează în cadrul art. 31 alin (1) proiectarea, verificarea, expertizarea, realizarea unei construcții ori executarea de modificări a acesteia, fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența, dacă acestea ar

putea produce una sau mai multe dintre următoarele consecințe: pierderi de vieți omenești, vătămare gravă a integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, distrugerea totală sau parțială a construcției, distrugerea ori degradarea unor instalații sau utilaje importante, ori alte consecințe deosebit de grave.

La alineatul al doilea al aceluiași articol este incriminată și o formă agravată și anume situația în care fapta incriminată la primul alineat are drept urmare: distrugerea totală sau parțială a construcției, moartea sau vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății uneia sau mai multor persoane, distrugerea ori degradarea unor instalații sau utilaje importante, ori alte consecințe deosebit de grave.

Apreciem infrațiunea prevăzută la alin. (1) ca fiind o infrațiune de pericol potențial²⁸, deoarece textul de incriminare pune condiția aptitudinii faptei de a genera unul dintre rezultatele enumerate, fără a cere însă concretizarea efectivă a acestora prin lezarea valorilor sociale ocrotite²⁹. Așadar nu este suficient a se constata că una dintre acțiunile enumerate în textul de lege s-a efectuat fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistență, ci mai mult, trebuie ca prin acest comportament să se contureze eventualitatea producerii unuia dintre rezultatele enumerate. Infrațiunea apare într-o formă asemănătoare în Codul Penal portughez³⁰, fiind considerată de doctrina autohtonă ca o infrațiune de pericol abstract-concret, noțiune asimilată celei de pericol potențial³¹.

Infrațiunea este una cu conținut alternativ, variantele prevăzute în textul de lege reprezentând etape ale procesului de construire considerate identice sub aspectul semnificației lor penale. Comiterea mai multor versiuni ale acestei infrațiuni în cadrul aceluiași proces de construire nu va atrage concursul dintre fapte.

Coautoratul este posibil numai în cadrul aceleiași modalități a laturii obiective. Astfel, infrațiunea ar putea fi comisă în coautorat de mai mulți proiectanți, mai mulți executanți, de o comisie de verifcatori sau de experți, între care există o legătură subiectivă. În cazul în care proiectantul și executantul unei construcții au știut că proiectul sau punerea în practică a acestuia s-a făcut cu încălcarea normelor privind rezistența și stabilitatea, chiar dacă există o legătură subiectivă între ei, credem că fiecare va răspunde pentru fapta proprie deoarece, fiecare modalitate de comitere a acestei infrațiuni se consumă la momente diferite³². În exemplul de mai sus, proiectantul comite infrațiunea la momentul predării proiectului, indiferent dacă ulterior executantul îl pune sau nu în aplicare.

3.1. Obiectul juridic

Obiectul juridic al infrațiunii, adică valoarea socială protejată de norma juridică penală și căreia i se aduce atingere prin comiterea infrațiunii³³, obiectul tutelei juridice penale³⁴ sau valoarea abstractă de ordin social penalmente protejată³⁵,

este siguranța în construcții³⁶, ca și componentă a siguranței publice³⁷. În acest mod trebuie privit obiectul juridic din punct de vedere conceptual pentru a nu se face confuzia, des întâlnită în doctrină³⁸, cum că valoarea socială protejată (obiectul juridic) este reprezentată de anumite relații sociale privind acea valoare socială. Acesta este o definiție recursivă care trebuie refutată în baza logicii circulare, aflându-ne în prezența unui adevărat *petito principii*³⁹, în context, încercarea de a defini valoarea socială folosind în explicație tocmai sintagma ce se urmărește a fi definită. Izvorul confuziei rezidă în efortul marelui profesor V. Dongoroz de a defini conceptul de obiect juridic. Acesta susținea că în atingerea unei valori sociale, în afară de rezultatul care se produce imediat (urmarea directă, răul material) se mai creează și o stare de neliniște, o stare neconvenabilă pentru normala și pașnica desfășurare a relațiilor sociale, fiecare socotindu-se amenințat de eventuala ivire a unor noi fapte de natura celor săvârșite (urmările indirecte, răul social)⁴⁰. Cu altă ocazie, același autor a disjuns noțiunea de obiect juridic, făcând distincție între interesul ocrotit în special, de care norma de incriminare se preocupă direct și un interes ocrotit în general de care norma de incriminare se ocupă în mod indirect⁴¹. Acest din urmă interes a fost catalogat ca aparținând societății și denumit “ordine publică”, fiind inerentă oricărei dispoziții incriminatoare⁴². Credem că cele două concepte, cel de “ordine publică⁴³” și cel de “relații sociale”⁴⁴ sunt echivalente din punct de vedere al generalității lor, ambele putând fi scoase ca și factor comun tuturor infracțiunilor existente în codul penal sau în legi speciale⁴⁵. În altă ordine de idei, apreciem menționarea acestora în cadrul indicării obiectului juridic ca fiind superfluă și lipsită de pondere juridică⁴⁶. Aceste relații sociale nu sunt decât realități exterioare valorilor sociale, preexistente acestora, al căror rol este evaluarea într-un stadiu incipient și atribuirea însușirii de valoare anumitor bunuri, situații, stări sau calități care corespund intereselor societății⁴⁷. Acestea fiind spuse, putem statua cu tărie că obiectul juridic al infracțiunii analizate este unul universal⁴⁸ și anume siguranța în construcții, ca și ramură a siguranței publice.

3.2. Obiectul material

De-a lungul timpului, în doctrină, s-au prezentat diverse variante ale obiectului material. Unii autori au considerat că obiectul material e reprezentat de construcțiile și proiectele la care face referire legea și asupra cărora se acționează⁴⁹. Această precizare este cel puțin criticabilă din mai multe puncte de vedere. În primul rând, siguranța în construcții, valoarea socială protejată de norma în cauză, poate fi afectată prin diverse modalități precum predarea proiectelor, a raporturilor de expertiză, sau a proceselor-verbale de verificare, activități care nu se realizează prin impietarea în mod direct a construcțiilor. Mai mult, privind din perspectiva momentului consumării

infrațiunii în forma proiectării, aceasta se consumă la momentul predării proiectului eventualului beneficiar, moment la care nu a existat și nici nu este cert că va exista în viitor o construcție propriu-zisă. În acest sens, alegem să subscriem opiniei conform căreia că nu se poate vorbi de un obiect material în cazul unor infrațiuni ce lezează valori sociale nesusceptibile de materializare sau a căror lezare ori punere în pericol nu presupune o acțiune îndreptată nemijlocit asupra unui bun⁵⁰. În alte cuvinte, infrațiunea prevăzută la art. 31 alin. (1) este lipsită de obiect material.

Pentru ca obiectul material să fie într-adevăr constituit de construcțiile la care face referire textul legal, acesta ar trebui formulat puțin diferit. În acest sens, dorim să semnalăm existența unor incriminări parțial omoloage celor românești în cadrul Codului Penal Italian. Conform art. 434 al acestui cod, sunt incriminate manoperele dolosive asupra unei clădiri care ar putea duce la colapsul total sau parțial al acesteia sau la un dezastru, dacă prin acestea se periclitează siguranța publică, sancțiunea fiind pedeapsa cu închisoarea de la 1 la 5 ani. În paragraful următor este prevăzută forma agravată și anume când aceste manopere dolosive au avut ca rezultat colapsul clădirii sau un dezastru, sancțiunea fiind pedeapsa cu închisoarea de la 3 la 12 ani. Legiuitorul italian a ales să incrimineze aceste fapte și în cazul în care sunt comise din culpă în cadrul art. 449. Mai mult, din economia textului de lege de la art 676 al aceluiași cod, reiese că orice persoană care generează ruina unui edificiu printr-o faptă culpoasă comisă în cadrul procesului de construire, va putea fi amendată. În paragraful următor e incriminată o formă agravată în cazul în care ruina edificiului a pus în pericol una sau mai multe persoane⁵¹. Principala deosebire dintre “colaps (*collo*)” și “ruinare (*rovina*)” este că prima situație implică dezintegrarea elementelor de structură și rezistență și prevalarea forței gravitaționale asupra forței de coeziune aferente acestora, pe când a doua presupune degradarea lentă și graduală, fără urmări majore a unui edificiu⁵². O altă diferență dintre cele două concepte constă în aptitudinea faptei de a pune în pericol un număr determinat sau un număr indeterminabil de persoane, noțiune pe care autorul citat o asimilează siguranței publice⁵³. Prin această scurtă incursiune în spațiul legislativ italian am încercat să prezentăm o altă perspectivă asupra infrațiunilor din acest domeniu și anume una conform căreia construcțiile sunt plasate în prim plan ca obiect material al infrațiunii, toate acțiunile incriminate penal fiind îndreptate asupra acestora. Cu alte cuvinte, în viziunea legiuitorului italian, acest tip de infrațiuni constituie forme speciale ale infrațiunii de distrugere⁵⁴.

3.3. Subiect activ

Subiect activ al acestei infrațiuni poate fi orice persoană fizică sau juridică, română sau străină⁵⁵, atâta timp cât activitatea infracțională are loc pe teritoriul României. Într-o primă opinie s-a susținut că subiectului activ este calificat diferit în

funcție de forma de săvârșire a infracțiunii, aflându-ne în situația unei calificări prin norme nepenale (proiectant, fabricant, responsabil tehnic cu execuția)⁵⁶. Credem că acestea sunt simple ipostaze în care subiectul activ general se poate afla pentru a comite infracțiunea analizată și nicidecum calificări ale acestuia⁵⁷. Totuși, referitor la activitatea constând în verificare sau expertizare, putem inclina spre ideea conform căreia suntem în prezența unui subiect activ calificat prin norma nepenală, dar în mod deviat, în situația în care interpretăm legea în sensul că aceasta ar prevedea că activitățile sus-menționate ar putea fi realizate numai de către verficatorii⁵⁸ sau experții⁵⁹ atestați. Așadar, din moment ce legea prevede că expertizarea se efectuează numai de către experții autorizați, am putea accepta faptul că cercul persoanelor vizate este restrâns în mod indirect prin specializarea activității de expertizare, căreia legea îi conferă un caracter strict profesionist, astfel încât o persoană neatestată să nu poată “expertiza” în adevăratul sens al legii. Într-o asemenea viziune calificarea subiectului activ ar izvorî în mod deviat din calificarea unei modalități a laturii obiective. Conform art. 5 al O.G. 2/2000⁶⁰ privind organizarea activității de expertiză tehnică judiciară și extrajudiciară, activitatea de expertiză tehnică se poate exercita la alegere de către experții tehnici, individual sau în societăți comerciale constituite potrivit legii, care au ca obiect de activitate efectuarea de expertize tehnice. Așa fiind, trebuie să acceptăm posibilitatea angajării responsabilității penale și a persoanele juridice, în cazul în care acestea au ca obiect de activitate efectuarea de expertize.

Cu toate acestea, privită global, această infracțiune rămâne una cu subiect activ general deoarece practic poate fi comisă de orice persoană fizică sau juridică responsabilă penalmente. Astfel, dacă o persoană necalificată sau o societate oarecare execută o lucrare de construcții fără proiectare prealabilă, conștientizând faptul că aceasta nu respectă normele cu privire la stabilitate și rezistență și totodată realizând că aceasta ar putea produce una dintre urmările prevăzute în textul de incriminare, condițiile de tipicitate sunt îndeplinite⁶¹.

Ne punem întrebarea dacă o instituție publică cu personalitate juridică, spre exemplu Inspectoratul de Stat în Construcții, poate comite această infracțiune. Prin art. 19¹ din Codul Penal, așa cum a fost modificat de Legea 278/2006⁶², se exclude responsabilitatea penală a tuturor instituțiilor publice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat. Așadar, dacă o instituție publică are printre prerogativele sale o singură activitate incompatibilă cu domeniul privat, aceasta este suficientă pentru a atrage imunitatea penală generală a acesteia⁶³. Putem concluziona că prin simplul fapt că are atribuția de a sista continuarea unor lucrări din postura de organ de control al calității, atribuție incompatibilă cu domeniul privat, Inspectoratul de Stat în Construcții se încadrează printre persoanele juridice de drept public care nu răspund penal. Formularea din Noul Cod Penal este preferabilă deoarece folosește

drept criteriu natura activității în exercitarea căreia a fost săvârșită infracțiunea și apartenența acelei activități la domeniul public sau privat⁶⁴, deschizând noi orizonturi în materia sancționării penale a instituțiilor publice.

3.4. Subiectul Pasiv

Susținem alături de marea majoritate a doctrinei că subiectul pasiv al infracțiunii prevăzute la art. 31 alin. (1) este Statul ca reprezentant al societății interesate în ocrotirea valorilor sociale la care face referire legea. Totuși, opinii divergente există și trebuie demontate. Astfel, într-o primă opinie s-a precizat că subiectul pasiv este persoana fizică ale căreia drepturi sunt efectiv lezate prin săvârșirea infracțiunii de pericol⁶⁵ (sic!). Într-o altă părere, gamei persoanelor fizice amintite i se alătură segmentul de persoane din aria poluată ori calamitată, în cazul în care au fost puse în pericol ori lezate unul sau mai multe elemente componente ale sistemului ecologic⁶⁶. Fără a stăruii asupra analizei acestor păreri, precizăm doar faptul că subiectul pasiv este titularul valorilor sociale protejate de legea penală, a căror lezare reprezintă chiar esența infracțiunii (în cazul nostru Statul), concept care, chiar dacă se suprapune câteodată, nu se identifică ca regulă cu categoria persoanelor prejudiciate în concret⁶⁷.

3.5. Latura obiectivă

Această infracțiune se comite prin proiectarea, verificarea, expertizarea, realizarea unei construcții ori executarea de modificări a acesteia, fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența, dacă acestea ar putea produce una sau mai multe dintre consecințele prevăzute în textul de lege⁶⁸. Credem că suntem în prezența unei infracțiuni pur comisive în pofida părerilor exprimate în doctrină cum că ar putea fi comisă și prin omisiune în unele cazuri⁶⁹. Departe de a ține de o pedanterie juridică, această dezbateră prezintă importanță din punct de vedere al sancționării faptelor culpoase de acest tip. Dacă am accepta că această infracțiune poate fi comisă și printr-o omisiune, conform art.19 alin. (3) al codului penal, ar trebui sancționate și faptele din culpă.

În susținerea posibilității comiterii acestei infracțiuni prin omisiune s-au prezentat cu titlu exemplificativ mai multe situații ipotetice. Astfel, s-a dat exemplul proiectantului care omite să prevadă în proiect lucrările ce trebuie efectuate pentru a asigura stabilitatea și rezistența construcției⁷⁰. În acest caz avem două variante posibile și anume: 1) Dacă proiectului în cauză îi lipsesc total datele tehnice legate de stabilitate și rezistență, proiectul fiind vădit incomplet⁷¹, credem că fapta nu este tipică, încadrându-se eventual la art. 33 III lit. a)⁷². 2) Dacă din proiect lipsesc unele date tehnice legate de stabilitate și rezistență, fără de care acesta nu respectă reglementările tehnice privind stabilitatea și rezistența și totodată se constată posibilitatea

producerii uneia sau mai multora dintre consecințele nefaste prevăzute în textul de lege, vom fi în prezența unei acțiuni de proiectare deficitară, tipică conform art. 31 alin. (1) și nicidecum în prezența unei inacțiuni. La fel și în cazul în care în momentul realizării construcției se omite să se introducă unele elemente de rezistență și stabilitate. Fapta tipică nu constă în omisiunea de a construi conform reglementărilor tehnice, ci chiar în acțiunea de a construi în neconformitate cu acestea.

Prima modalitate de comitere a acestei infrațiuni este "proiectarea". Prin proiectare se înțelege activitatea elaborată de o persoană, de obicei de specialitate, cuprinsă din părți scrise și părți desenate, pe baza cărora se profilează o viitoare construcție. Deși acceptăm că orice persoană fizică sau juridică poate comite infrațiunea în această formă, trebuie precizat că schițele și calculele acestora trebuie să aibă cel puțin aparența unui proiect. Această aparență trebuie apreciată din punctul de vedere al unei persoane care posedă cunoștințele unui om obișnuit. Nu putem asimila activitatea de a scrijeli un desen infantil alături de o serie de calcule matematice de școală primară activității de proiectare. Totodată, din analiza prevederilor reglementării tehnice aprobată prin Ordinul nr. 777/2003⁷³, putem concluziona că doar partea de proiect aferentă inginerilor proiectanți face obiectul textului de lege analizat, partea arhitecturală axată pe design și estetică fiind lipsită de elemente care ar putea influența în mod direct stabilitatea și rezistența unei construcții⁷⁴. Momentul consumării infrațiunii în această formă este la predarea proiectului către beneficiar. O problemă delicată poate apărea în delimitarea proiectantului semnatar față de proiectantul faptic. Care dintre cei doi este vizat de textul legal analizat în prezenta lucrare⁷⁵? Credem că semnătura înseamnă însușirea personală a proiectului cu toate responsabilitățile care decurg din aceasta. Dar semnarea unui proiect gol nu poate fi privită nici ca reprezentând asumarea exhaustivă a oricăror date ce vor fi completate ulterior, nici ca neasumare niciunor asemenea date. Situația trebuie analizată *in concreto* iar rezultatul va fi diferit de la caz la caz în funcție de percepția celor doi actori asupra situației. În lipsa unei înțelegeri prealabile referitoare la conținutul viitorului proiect, apreciem că proiectantul semnatar va putea răspunde eventual pentru o faptă comisă din culpă, aflându-ne în prezența unei fapte obstacol.

Prin "verificare" se înțelege activitatea de control realizată de verificatorii atestați, prin care aceștia se pronunță asupra respectării reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența, a unor proiecte sau construcții. Această formă a infrațiunii poate fi comisă doar de către verificatorii atestați. Verificarea efectuată de o persoană neatesată nu este tipică chiar dacă această persoană posedă cunoștințe vaste în domeniu sau dacă a fost atestată în trecut. Dacă verificatorul constată unele nereguli privind stabilitatea și rezistența, indiferent dacă acestea au fost greșeli intenționate sau din culpă ale proiectantului și nu le semalează în procesul-verbal de verificare, acesta comite infrațiunea prevăzută la art. 31 alin. (1) în momentul predării acestuia.

“Expertizarea” este o acțiune de cercetare cu caracter tehnic a unor proiecte, în cadrul procesului de construire sau după finalizarea acestuia. Această modalitate a laturii obiective a infrațiunii poate fi comisă doar de către experții atestați și numai raportat la situația asupra căreia au fost delegați să se pronunțe. Acțiunea de expertizare se concretizează într-un raport de expertiză, a cărui predare constituie momentul la care se consumă infrațiunea.

Pentru comiterea infrațiunii în modalitatea “realizării unei construcții” ori “executării de modificări a acesteia”, este suficient să se efectueze o construcție nouă ori să se modifice o construcție existentă, fără respectarea reglementărilor tehnice privind rezistența și stabilitatea, dacă acestea ar putea genera una sau mai multe dintre urmările prevăzute de lege, fiind fără importanță existența, verificarea sau respectarea unui presupus proiect⁷⁶. Referitor la modificările aduse unei construcții, credem că trebuie făcută o delimitare între lucrări de modificare structurală și lucrări de modificare nestructurală⁷⁷. Numai lucrările de modificare structurală pot afecta rezistența și stabilitatea unei construcții, îndeplinind elementele de tipicitate ale faptei, cele nestructurale ne reprezentând interes decât referitor la alte cerințe esențiale de calitate prevăzute de lege. Consumarea infrațiunii în această formă are loc în momentul recepționării⁷⁸ construcției nou construite sau modificate, fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența de către executant, de către responsabilul cu execuția sau de către dirigințele de șantier, după caz⁷⁹. Consumarea infrațiunii poate surveni și pe parcursul lucrărilor în cazul în care investitorul, agenții economici de consultanță specializați sau diriginții de șantier, constată că în stadiul respectiv lucrarea nu respectă normele de stabilitate și rezistență și continuă lucrările fără a remedia situația⁸⁰. Legiuitorul moldovean mai face o precizare după enumerarea activităților ilicite din textul de lege și anume condiția ca acestea să fie comise “de către persoanele responsabile”. Credem că această mențiune nu aduce nimic în plus, fiind evident că numai cei efectiv responsabili sunt vizați.

Toate acțiunile analizate mai sus trebuie comise în primul rând fără respectarea reglementărilor tehnice privind cerința esențială⁸¹ indicată la art. 5 lit. a) și anume stabilitatea și rezistența. Prin uzitarea conjuncției “și” s-ar putea crede că legea cere lezarea ambelor domenii structurale. Deși lezarea uneia singure dintre cele două este greu de imaginat datorită interdependenței existente între acestea, considerăm propice a preciza că afectarea oricăreia dintre cele două sectoare este suficientă pentru realizarea tipicității faptei. Pentru a delimita exact momentul unde un proiect sau o lucrare de construcție încalcă prevederile legale trebuie să ne îndreptăm atenția spre literatura de specialitate. Astfel, s-a semnalat existența dihotomiei abateri admisibile / abateri neadmisibile⁸². Aceste tipuri de abateri pot apărea atât în procesul de proiectare cât și pe parcursul execuției, cu precizarea că doar abaterile neadmisibile pot influența în mod defavorabil calitatea și siguranța construcțiilor, survenirea abaterilor admisibile fiind unanim acceptată ca inevitabilă.

O a doua condiție de tipicitate a faptei constă în posibilitatea teoretică de producere a uneia sau mai multora dintr-un șir de consecințe nefaste. Aceste consecințe par a fi dispuse descrescător, în funcție de gravitatea lor, începând cu "pierderea de vieti omenesti". Folosirea pluralului este o alegere nefericită a legiuitorului deoarece, la prima vedere, ar părea necesară pierderea a două sau mai multe vieți omenesti pentru îndeplinirea tipicității faptei⁸³. Din punctul nostru de vedere este suficientă și crearea posibilității pierderii unei singure vieți pentru îndeplinirea tipicității faptei. Forța probantă a acestei afirmații rezidă în primul rând în faptul că legiuitorul prevede ca o altă urmare periculoasă vătămarea intergrității ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, iar în textul rezervat formei agravate apare moartea sau vătămarea uneia sau mai multor persoane. Așa fiind, ar fi protejată integritatea corporală a uneia sau mai multor persoane, viața mai multor persoane, dar viața unei singure persoane, privită izolat, nu, ori este limpede că legiuitorul nu s-a pretat la asemenea absurdități⁸⁴. În mod evident intenția legiuitorului nu a fost de a introduce periclitatarea a două sau mai multe vieți ca și condiție de tipicitate a acestei infracțiuni, expresia fiind o copie nefericită din cadrul textelor de incriminare ale Legii nr. 8/1977⁸⁵. În al doilea rând, observăm că pluralul unor termeni este plasat în mod derutant în mai multe texte de lege, dar interpretarea acestora s-a făcut la singular fără a ridică probleme. Este exemplul art. 75 lit. b) din Codul Penal care prevede ca și circumstanță agravantă comiterea faptei "prin violențe asupra membrilor familiei", caz în care este evident că agravanta se reține chiar dacă violențele sunt exercitate asupra unui singur membru al familiei⁸⁶. Situația este identică în cazul comiterii unei infracțiuni din motive josnice, unde, chiar dacă se folosește pluralul, este unanim acceptat faptul că prezența unui motiv josnic singular este suficientă pentru realizarea circumstanței agravante⁸⁷. Pe lângă regula interpretării textelor absurde, o amintim și pe cea a interpretării gramaticale, conform căreia un termen folosit la singular implică și pluralul și viceversa⁸⁸. Mai mult, putem observa că de fiecare dată când legiuitorul a vrut să atragă atenția asupra unei pluralități de subiecți, fie ei activi sau pasivi, a folosit expresia de către/asupra a două sau mai multe persoane, sintagma "pierderi de vieți" fiind folosită, după cunoștințele noastre, în premieră absolută și exclusivă în cadrul legii analizate⁸⁹. Problema este tranșată de Legea de punere în aplicare a noului Cod penal, unde se face referire la "viața sau integritatea corporală a uneia sau mai multor persoane".

"Vătămarea gravă a integrității sau a sănătății uneia sau mai multor persoane" se referă la urmările indicate în art. 182 din Codul Penal⁹⁰. Credem că ar fi fost oportună referirea exclusivă la vătămarea unor alte persoane decât autorul, în situația contrară aflându-ne într-un caz de autolezare⁹¹, neincriminat în principiu⁹². În reglementarea actuală însă, condițiile de tipicitate sunt îndeplinite chiar dacă o persoană se pune în pericol prin propriile manopere constructive.

Prin “distrugerea totală sau parțială” a construcției se înțelege ruina, nimicirea, dărâmare, totală sau parțială a construcției propriu-zise, ca rezultat material al acțiunii, fiind vorba de consecințe, iar nu de acțiunea ilicită de a distruge⁹³. Nu credem că distrugerea se referă exclusiv la părțile din construcție care asigură stabilitatea și rezistența cum s-a precizat în doctrină⁹⁴. Astfel, dacă dintr-o clădire rămâne doar scheletul de stabilitate și rezistență ea nu poate fi considerată decât parțial intactă, sau, din punct de vedere pesimistic, parțial distrusă⁹⁵. Mai mult, observăm că în cadrul art. 217 Cod Penal, este incriminată numai fapta de a distruge bunul altuia, persoanele fiind în general libere să își devasteze propriile bunuri⁹⁶. Propunem *de lege ferenda* modificarea textului de lege după modelul celui portughez sau brazilian, în sensul introducerii distrugerii numai a bunurilor altora ca și condiție de tipicitate a faptei. În urma unei asemenea modificări, în ipoteza în care se constată că autorul nu a pus în pericol decât propriile bunuri, fapta nu va fi tipică.

Următoarea consecință periculoasă se referă la “distrugerea ori degradarea unor instalații sau utilaje importante”. Instalațiile reprezintă totalitatea echipamentelor care asigură utilitățile necesare funcționării construcțiilor, iar utilajele importante sunt cele pe care se fundamentează utilizarea unei construcții în ansamblul ei⁹⁷. Bineînțeles, micile defectiuni ușor remediabile ale unor instalații sau utilaje importante nu pot fi asimilate distrugerii sau degradării.

Prin “consecințe deosebit de grave” se înțelege o pagubă materială mai mare de 200.000 lei sau o perturbare deosebit de gravă a activității, cauzată unei autorități publice, unități publice ori altor persoane fizice sau juridice⁹⁸. Norma prevăzută la art. 146 este o normă explicativă, astfel că o eventuală modificare a sensului acesteia va influența inevitabil conținutul incriminării unde termenul explicat este folosit⁹⁹. Nu credem că în situația unei succesiuni în timp a normelor de incriminare, se va aplica norma care e mai favorabilă¹⁰⁰, deoarece criteriul valoric folosit de legiuitor este vulnerabil în raport cu realitatea economică incontestabilă, aceea a devalorizării monedei de referință. Considerăm că prin modificarea pragurilor valorice ale art. 146, legiuitorul a urmărit doar actualizarea acestora, astfel încât nu se poate vorbi despre o succesiune de legi în timp¹⁰¹. Comiterea infracțiunii prevăzute la art. 31 alin. (1) în forma continuată va genera cumulul pagubelor materiale cauzate tuturor persoanelor fizice sau juridice, prin totalitatea acțiunilor prin care se realizează elementul material¹⁰².

Participația în forma instigării sau a complicității este posibilă în toate variantele infracțiunii. Legătura de cauzalitate dintre urmarea imediată și faptele prevăzute în textul legal reiese din însăși materialitatea infracțiunilor, *ex re*. Tentativa nu este pedepsită.

3.6. *Latura subiectivă*

Fiind o infracțiune comisivă, cum am stabilit anterior, aceasta este incriminată doar dacă e comisă cu intenție directă sau indirectă. În majoritatea cazurilor nerespectarea regulilor cu privire la stabilitate și rezistență se face din culpă, dar această formă a laturii subiective nu este incriminată, autorul răspunzând eventual pentru diverse fapte culpoase din codul penal. De multe ori însă, în executarea cu intenție a unor lucrări de modificare a unor structuri, se lezează din culpă stabilitatea și rezistența altor construcții vecine. Spre exemplu, cu ocazia unor lucrări de reabilitare a unui sector de drum, s-a avariat instalația de gaz a unei clădiri, generând o explozie într-unul dintre apartamente¹⁰³.

Susținem oportunitatea instaurării *de lege ferenda* a unei incriminări distincte a acestui tip de fapte comise din culpă, după modelul codului penal italian sau a celui german¹⁰⁴.

3.7. *Forma agravată*

Varianta agravată a acestei infracțiuni este prevăzută în art. 31 alin. (2), întemeindu-se pe urmările materiale produse efectiv prin aceleași acțiuni și în aceleași condiții de nerespectare a reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența¹⁰⁵. Tipicitatea faptei presupune împlinirea uneia dintre consecințele enumerate, o modificare fizică în realitatea înconjurătoare, astfel că infracțiunea devine una de rezultat. Marea majoritatea a considerațiilor amintite în cadrul analizei modalității simple a infracțiunii rămân valabile și pentru forma agravată. Totuși, unele particularități există și se impun a fi analizate.

Din punct de vedere a laturii subiective, această formă agravată se comite cu praeterintenție deoarece, deși acțiunea este intenționată, rezultatul mai grav se produce din culpă. Dacă autorul urmărește producerea unui asemenea rezultat, credem, alături de alți autori¹⁰⁶, că acesta va comite un concurs de infracțiuni între infracțiunea intenționată pe care a urmărit-o și infracțiunea prevăzută de art. 31 alin. (1)¹⁰⁷. O altă situație care merită analizată este cea în care autorul comite fapta din culpă, iar ulterior, deși își realizează greșeala, nu intervine. Spre exemplu, proiectantul care, după predarea proiectului, realizează că din cauza deficiențelor acestuia s-ar putea produce colapsul clădirii, dar totuși nu intervine, iar ulterior rezultatul se concretizează. Credem că într-un asemenea caz autorul va răspunde, în baza teoriei de garant, pentru o faptă omisivă improprie prevăzută de codul penal¹⁰⁸, tipicitatea faptei prevăzute în cadrul art. 31 fiind imposibil de realizat¹⁰⁹. Din punct de vedere al obiectului juridic, formei agravate i se adaugă, alături de siguranța în construcții ca și componentă a siguranței publice, și valorile sociale fizic lezate ca urmare a acțiunii (viața, integritatea corporală, patrimoniul). Implicit și Statului i se vor adăuga subiecții pasivi de îngrijire.

Mai mult, această formă calificată a infracțiunii prezintă și un obiect material, și anume corpul persoanei ucise, vătămate sau îmbolnăvite, bunul proprietate publică sau privată (construcții, utilaje, instalații) distrus sau degradat, total sau parțial¹¹⁰.

Consumarea infracțiunii are loc în momentul producerii uneia dintre urmările prevăzute în textul de lege. Când unele urmări se produc efectiv iar altele rămân în stare de potențialitate iminentă, nu va exista un concurs real sau ideal între cele două modalități ale infracțiunii, ci va fi reținută doar forma agravată care o absoarbe pe cea simplă¹¹¹.

Toate urmările incriminate sunt prezentate în cadrul aceluiași alineat, având aceleași limite de pedeapsă, deși există discrepanțe majore între pericolozitatea acestora¹¹². Propunem *de lege ferenda* disocierea decesului persoanei față de celelalte urmări de importanță mai redusă, după modelul adoptat de legiuitorul moldovean¹¹³. Totodată propunem micșorarea pedepselor după modelul mai multor sisteme de drept¹¹⁴, deoarece considerăm limitele actuale ca fiind una dintre cauzele lipsei jurisprudenței aferente acestui domeniu. Credem că intenția inițială a legiuitorului român a fost de a simplifica munca instanțelor prin evitarea reținerii de concursuri deoarece, în majoritatea cazurilor de prăbușire a unei clădiri, este foarte probabil ca toate aceste consecințe să survină simultan. Apreciem că modelul Codului Penal Italian asigură cea mai mare eficiență în domeniu, deoarece acoperă toate situațiile de aceste gen, fie din culpă fie intenționate, prin texte de lege distincte. Legea de punere în aplicare a noului Cod penal aduce propune două schimbări oportune și anume scăderea pedepselor și incriminarea acestor comportamente și în modalitatea culpei¹¹⁵.

În cazul acestei forme calificate este necesară stabilirea și dovedirea unei legături de cauzalitate între fapta săvârșită și rezultatul produs¹¹⁶. Așa fiind, chiar dacă rezultatul se produce, infracțiunea nu se va putea reține dacă nu se datorează unui viciu survenit pe parcursul procesului de construcție sau de proiectare¹¹⁷.

4. Infracțiunea prevăzută de art. 32 din Legea nr. 10/1995

În cadrul acestui articol legiuitorul a incriminat continuarea lucrărilor de construcții executate necorespunzător și oprite prin dispoziții ale organelor de control, în toate cazurile în care acestea le afectează rezistența și stabilitatea. Situația premisă presupune existența unui act administrativ individual de oprire a lucrărilor. Credem că această infracțiune înfățișează o formă specializată în raport cu cea prevăzută în cadrul art. 24¹¹⁸ lit. b) al Legii nr. 50/1991¹¹⁹ privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, deoarece introduce ca și factor adițional afectarea rezistenței și stabilității. În lipsa acestui factor, fapta se va putea încadra eventual în articolul mai sus amintit.

Infrațiunea este una de pericol abstract, deoarece asupra faptei planează o prezumție de pericol fără a se cere lezarea efectivă a vreunei valori sociale¹²⁰. Pe cale de consecință, în cazul continuării lucrărilor, nu doar ca nu este necesară existența unei stări de pericol pentru valoarea ocrotită, dar nici nu se poate face dovada contrară, în sensul că respectivele lucrări privind rezistența și stabilitatea nu ar aduce nicio atingere valorii sociale ocrotite¹²¹.

Tentativa nu este pedepsită.

4.1. Obiectul Juridic

Aderăm opiniei¹²² conform căreia, continuarea lucrărilor oprite de organele de control lezează, pe lângă siguranța în construcții și autoritatea organelor de control prin nerespectarea dispozițiilor acestora.

4.2. Obiectul material

Explicațiile referitoare la lipsa obiectului material prezentate la art. 31 rămân valabile și în cadrul aceste infrațiuni.

4.3. Subiectul activ

Subiectul activ rămâne unul general, în pofida precizărilor doctrinare legate de specialitate acestuia, care se bucură de o largă audiență¹²³. Practic, orice persoană fizică sau juridică care continuă lucrările de construcții executate necorespunzător afectând rezistența și stabilitatea acestora comite această infrațiune¹²⁴. Nu credem că simpla numirea a subiectului activ drept "executant" denotă o calificare a acestuia¹²⁵, aflându-ne mai degrabă în situația delimitării unei posturi în care se află autorul¹²⁶.

4.4. Subiectul pasiv

Subiectul pasiv este Statul atât ca și reprezentant al siguranței în construcții ca și ramură a siguranței publice, cât și din perspectiva respectării dispozițiilor organelor de control care acționează în numele său. Nu putem fi de acord cu părerea conform căreia subiect pasiv secundar ar fi autoritatea care emite decizia de oprire a lucrărilor și care nu este respectată¹²⁷, deoarece aceasta nu este titulara valorii sociale ocrotite.

4.5. Latura obiectivă

Infrațiunea se comite prin continuarea lucrărilor executate necorespunzător, oprite prin dispoziții ale organelor de control datorită acestui fapt și numai în cazurile în care afectează rezistența și stabilitatea construcției. Toate aceste condiții trebuie îndeplinite cumulativ. Înainte de a analiza condițiile tipicității, trebuie să analizăm unele sintagme și expresii prezente în textul de lege.

“Continuarea lucrărilor” se referă la efectuarea oricăror lucrări specifice edificării care sunt supuse regimului Legii nr. 10/1995¹²⁸, după momentul sistării acestora de către organele de control prin emiterea unui proces-verbal, fiind vorba de o faptă comisivă. Nu este necesară “continuarea” propriu-zisă a unor lucrări stagnante, legiuitorul referindu-se la orice acțiune edificatorie care afectează rezistența și stabilitatea unui sit de construcție suspendat. Așa fiind, orice acțiune de la construirea unei structuri inedite și până la demolare celei existente se încadrează printre activitățile la care face referire art. 32¹²⁹. Plângerea împotriva procesului-verbal de oprirea a lucrărilor nu suspendă această măsură, iar fapta rămâne tipică chiar și în cazul admiterii ulterioare a acesteia. Din aceste considerente alegem să achiesăm unei opinii¹³⁰ demne de aplauze, care sugerează oportunitatea inserării sintagmei “fără drept” în conținutul textului legal, pentru a transforma ilegalitatea conduitei dintr-o condiție de antijuridicitate, într-una de tipicitate, fără a mai fi necesar să se recurgă la aplicarea 18¹ Cod Penal. Necesitatea acestei considerații este dublată de posibilitatea efectuării lucrărilor de intervenție în primă urgență¹³¹ asupra unei construcții suspendate, care în momentul de față reprezintă o cauză justificativă.

Prin “lucrări executate necorespunzător”, legiuitorul face referire la acele lucrări asupra neconformității cărora s-a pronunțat un organ de control¹³². În cadrul legii în discuție, aceste lucrări sunt cele executate fără proiect¹³³ întocmit și verificat sau fără expertizare, dar și cele executate cu încălcarea obligațiilor instituite executanților prevăzute de art. 23¹³⁴.

“Organele de control” la care face referire lege sunt cele enumerate la art. 30 și anume: Inspekția de Stat în Construcții, lucrări publice, urbanism și amenajarea teritoriului din cadrul Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului și inspekțiile județene și a municipiului București în construcții, lucrări publice, urbanism și amenajarea teritoriului subordonate acesteia, precum și celelalte organisme similare cu atribuții stabilite prin dispoziții legale, alături de organele proprii ale Ministerului Apărării Naționale, a Ministerului de Interne și a Serviciului Român de Informații, abilitate în acest scop, pentru construcțiile din cadrul obiectivelor cu caracter secret. Aceste organe pot emite procese-verbale¹³⁵ de sistare a lucrărilor de construcție ale căror dată denotă limita temporală inferioară a sancționării executărilor de lucrări. Importanța proceselor-verbale rezidă și în stabilirea unui eventual concurs de infracțiuni. Astfel, dacă un singur proces-verbal este emis pentru un întreg ansamblu rezidențial, continuarea lucrărilor asupra stabilității și rezistenței mai multor obiective din cadrul acestuia nu va atrage un concurs de infracțiuni, ci va avea o eventuală pondere în individualizarea pedepsei. Pe de altă parte, dacă în cadrul aceluiași ansamblu rezidențial sunt emise mai multe procese-verbale de oprire a lucrărilor pe obiective diferite și la date diferite, credem că se va putea reține un concurs între faptele de continuare a

lucrărilor aferente fiecăruia dintre acestea. O situație problematică o poate constitui continuarea unor lucrări sistate în mod vădit ilegal. Din moment ce plângerea împotriva procesului-verbal nu suspendă măsura de oprire a executării lucrărilor, în cazul unei sistări vădit ilegale, continuarea poate fi singura soluție de evitare a unei pierderi financiare din partea constructorilor vizați. Credem că într-o asemenea situație, autorul nu va răspunde deoarece fapta sa nu este antijuridică.

Pentru reținerea aceste infrațiuni trebuie verificată existența următoarelor condiții: 1) existența unor lucrări executate necorespunzător, fapt ce a generat 2) oprirea acestora prin dispoziții emise în mod legal de către organele de control, 3) acționarea fizică asupra acestor lucrări să aibă loc la o dată ulterioară datei de sistare prevăzută în procesul-verbal, iar 4) această operațiune de continuare a lucrărilor să afecteze actual și efectiv rezistența și stabilitatea construcțiilor.

Consumarea infrațiunii are loc în momentul în care se continuă lucrările care afectează stabilitatea și rezistența construcției, la o dată ulterioară emiterii procesului verbal de sistare a executării lucrărilor eliberat de organele de control¹³⁶. Acțiunea de a continua lucrările sugerează caracterul continuu a infrațiunii, aceasta prelungindu-se în timp până la ultimul act de executare, atâta timp cât rezoluția infrațională nu a fost scindată. Aplicarea în timp a legii se va decide în funcție de momentul epuizării infrațiunii.

Legătura de cauzalitate dintre urmarea imediată și faptele prevăzute în textul legal reiese din însăși materialitatea infrațiunilor, *ex re*.

4.6. Latura subiectivă

Singura formă de vinovăție compatibilă cu această infrațiune este intenția, sub formele sale directă sau eventuală. Făcând o paralelă cu condițiile tipicității, observăm că autorul trebuie să continue lucrările cunoașcând existența unei dispoziții de oprire a lucrărilor executate necorespunzător din perspectiva asigurării rezistenței și stabilității acestora. Participația este posibilă în toate formele existente atâta timp cât toți actorii posedă cunoștințele la care am făcut referire mai sus.

Conform art. 47 al Legii de punere în aplicare a noului Cod penal, art. 32 al Legii nr. 10/1995, va fi abrogat.

* Masterand – Științe penale și criminalistică, avocat în Baroul Cluj; arisnita@yahoo.com.

¹ I. Dobrinescu, *Infrațiuni contra vieții persoanei*, Ed. Academiei RSR, București, 1987, p. 12. Astfel, dacă proprietarul casei murea, era omorât și constructorul, dacă murea fiul proprietarului, era ucis și un fiu al constructorului, iar dacă se distrugea casa, constructorul trebuia să o reclădească pe propria sa cheltuială.

² Publicată în M. Of. nr. 64 din 9 iulie 1977.

³ Cele două articole au următorul conținut:

“Art. 78 alin. (1) – Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi, proiectarea și realizarea unei construcții ori executarea oricărei modificări a acesteia fără respectarea prescripțiilor tehnice legale privind stabilitatea și rezistența, dacă acestea ar putea avea drept consecință pierderi de vieți omenești, distrugerea sau degradarea unor instalații sau utilaje importante ori alte consecințe grave.

alin. (2) – Faptele prevăzute în alineatul precedent se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii dacă au avut ca urmare distrugerea totală sau parțială a construcției, moartea sau vătămarea gravă a integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, distrugerea ori degradarea unor instalații sau utilaje importante ori alte consecințe grave.”

“Art. 79 – Constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 2 ani executarea oricărei modificări la construcție cu încălcarea prevederilor referitoare la aprobarea și executarea acestor modificări.”

⁴ A se vedea pe larg A. Ungureanu, *Infrațiunile din domeniul asigurării calității în construcții*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/1996, p. 92-95.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 214 din 28 august 1992.

⁶ Publicată în M. Of. nr. 18 din 24 ianuarie 1992.

⁷ Publicată în M. Of. nr. 12 din 24 ianuarie 1995.

⁸ Conform Regulament de organizare și funcționare a Inspectoratului de Stat în Construcții, construcțiile reprezintă: produsele unor procese de construcții, materializate în clădirile de orice fel: locuințe, spații comerciale, social-culturale, administrative, industriale, comerciale, de cult, sportive, de învățământ, sănătate, hoteluri, sedii ale instituțiilor publice și instalațiile aferente acestora, precum și drumuri, căi ferate și metroul, podurile, tunelurile și celelalte lucrări de artă, pistele de aviație, construcțiile hidrotehnice, amenajările portuare, turnurile, coșurile de fum, rezervoarele, lucrările tehnico-edilitare, rețelele de petrol și gaze, construcțiile pentru transportul fluidelor, precum și orice intervenție asupra acestora.

⁹ Conform anexei nr. 2 a Legii nr. 50/1991 așa cum a fost modificată prin art. 1 pct. 40 din Legea nr. 261/2009, prin instalații aferente construcțiilor se înțelege totalitatea echipamentelor care asigură utilitățile necesare funcționării construcțiilor, situate în interiorul limitei de proprietate, de la branșament/racord la utilizatori, indiferent dacă acestea sunt sau nu încorporate în construcție.

¹⁰ Definiția este preluată din “Normativul pentru proiectarea mansardelor la clădiri de locuință NP-064-02”.

¹¹ Corelația stabilitate-înălțime (niveluri) se regăsește și în viziunea legiuitorului american. Astfel, în California nu este necesară înaintarea unui proiect pentru construcțiile din lemn cu maxim două niveluri, iar în Florida, orice clădire cu mai mult de 3 niveluri, trebuie supusă unui control de special de stabilitate. Pentru aprofundare a se consulta J. Sweet, M. M. Schneier, *Legal Aspects of Architecture, Engineering and the Construction Process*, Ed. Cengage Learning, Stamford, 2009, p. 136 și p. 207.

¹² În normativul arătat mai sus se precizează: “condițiile minime de calitate corespunzătoare locuințelor amenajate în spațiile mansardate, sunt aceleași cu cele ale locuințelor clasice, conform Legii nr. 10/1995”.

¹³ “Fiecare dintre părțile unei clădiri situate între planșeuri deasupra parterului” definiția este preluată din *Mic Dicționar Enciclopedic*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986.

¹⁴ Este vorba de art. 2 alin. (2) al Legii nr. 721/1996. Precizăm că legea în discuție reprezintă o simplă normă de avertizare, textul incriminator găsindu-se în Codul Penal.

¹⁵ Definiția este preluată din anexa nr. 2 a Legii nr. 50/1991.

¹⁶ S. Bogdan, *Infrațiunea prevăzută de art. 31 din Legea 10/1995 privind calitatea în construcții*, în Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 1/2003, p. 114.

- ¹⁷ *Idem*, p. 114-115. În același sens și M. A. Toader, *Studiu cu privire la infracțiunea prevăzută în art. 31 din Legea 10/1995 privind calitatea în construcții*, în *Revista Studenților în Drept*, nr. 1/2010, p. 65.
- ¹⁸ A. Cozi, *Considerații privind analogia și interpretarea extensivă în dreptul penal*, în *Caiete de Drept Penal* nr. 4/2007, p. 88.
- ¹⁹ Art. 2 alin. (2) al Legii 721/1996.
- ²⁰ Art. 3 alin. (3) din Constituție statuează că: "Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii".
- ²¹ Conform acestei anexe: dimensiunile, caracterul și funcțiile orașului prezintă mari variații, dezvoltarea sa fiind strâns corelată cu cea a teritoriului căruia îi aparține. Orașele care prezintă o însemnătate deosebită în viața economică, social-politică și cultural-științifică a țării sau care au condiții de dezvoltare în aceste direcții sunt declarate municipii.
- ²² Potrivit anexei nr. 2 a Legii 50/1991, construcțiile provizorii sunt construcțiile autorizate ca atare, indiferent de natura materialelor utilizate, care, prin specificul funcțiunii adăpostite ori datorită cerințelor urbanistice impuse de autoritatea publică, au o durată de existență limitată, precizată în autorizația de construire.
- ²³ În sensul aplicării exigențelor legii în discuție, nu ca și cum o construcție provizorie ar deveni automat una definitivă la împlinirea termenului.
- ²⁴ A. Ungureanu, *op. cit.*, p. 98.
- ²⁵ De exemplu, în cadrul unui festival de muzică din Indianapolis, suportul de lumini aferent unei scene construite provizoriu pentru unul dintre concerte s-a prăbușit peste spectatori din cauza unor imbinări executate necorespunzător, accident soldat cu 10 morți și 145 de răniți. Pentru detalii a se vedea J. Holahan, *Indiana State Fair Tragedy Had Local Connection: Set Was Work Of Two Litz Firm's*, *Intelligencer Journal*, 17 August 2011, p. 1.
- ²⁶ Legiuitorul moldovean a stabilit exceptarea construcțiilor provizorii cu suprafețe de până la 150 m².
- ²⁷ Este vorba de art. 3 al Regulamentului de verificare și expertizare tehnică de calitate a proiectelor, a execuției lucrărilor și a construcțiilor
- ²⁸ F. Streteanu, *Tratat de drept penal. Partea generală.*, vol I, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 411-412.
- ²⁹ A se vedea A. Crespi, G. Forti, G. Zuccla, *Commentario breve al Codice Penale – Complemento giurisprudenziale*, ed 12a, Ed. Cedam, Padova, 2011, p. 1830, p. 1834-1835.
- ³⁰ Art. 277 din Codul Penal portughez intitulat generic "Încălcarea regulilor de construcție, distrugerea instalațiilor și întreruperea de servicii" incriminează în cadrul alin. 1, lit. a) proiectarea, dirijarea, executarea, demolarea, modificarea de construcții, fără respectarea regulamentelor, a normelor legale sau a normelor tehnice, dacă astfel se creează un pericol pentru viața sau integritatea fizică a altor persoane, sau pentru anumite bunuri de valoare ridicată, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 8 ani. O formă agravată apare în art. 285 în sensul producerii morții sau vătămării corporale grave a unei alte persoane decât autorul acțiunilor prevăzute la art. 277.
- ³¹ Pentru detalii R. Patricio, *Apontamentos sobre um Crime de Perigo Comum e Concreto Complexo (Artigo 277º, n.º 1, alínea a) do Código Penal - Infracção de Regras de Construção*" în *Revista do Ministério Público*, nr. 81/2000, p. 99-103.
- ³² Pentru părerea contrară a se vedea S. Bogdan, *op. cit.*, p. 116.
- ³³ F. Streteanu, *op. cit.*, p. 345.
- ³⁴ S. Mir Puig, *Derecho Penal. Parte General*, ed. 9, Ed. Reppertor, Barcelona, 2011, p. 161-163.
- ³⁵ H.H. Jescheck, T. Weigend, *Tratado de derecho penal. Parte General (traducere din limba germană)*, Ed. Comares, Granada, 2002, p. 274-278.
- ³⁶ Conform art. 3 "Prin prezenta lege se instituie sistemul calității în construcții care să conducă la realizarea și exploatarea unor construcții de calitate corespunzătoare, în scopul protejării vieții oamenilor, a

- bunurilor acestora, a societății și a mediului înconjurător.” Mai pe scurt, se urmărește instaurarea siguranței în construcții, ca și componentă a siguranței publice. Pentru părerea conform căreia obiectul juridic este reprezentat alternativ în funcție de lezarea efectivă a uneia dintre valorile sociale enumerate în textul de lege sus-menționat a se vedea M. A. Toader, *op. cit.*, p. 67.
- ³⁷ Doctrina italiană consideră siguranța publică ca reprezentând obiectul juridic al unei infracțiuni asemănătoare (*crollo*) asupra căreia vom reveni pe parcurs. Pentru detalii, D. Carcano, *Manuale di diritto penale. Parte speciale*, Ed. Giuffrè, Milano, 2010, p. 468-469.
- ³⁸ Pentru părerea conform căreia obiectul juridic al infracțiunii este complex fiind reprezentat pe de-o parte de relațiile sociale privitoare la o serie de atribute esențiale ale persoanei luate în parte, iar pe de altă parte de relațiile sociale privind patrimoniul și mediul înconjurător a se vedea: N. Conea, *Infrațiunile referitoare la calitatea în construcții și cele privind autorizarea executării construcțiilor prevăzute de lege nr. 10/1995 și nr. 50/1991*, în *Revista Dreptul* nr. 8/1998, p. 83, E.Tanislav, *Infrațiuni prevăzute în legi speciale: legislație, doctrină, jurisprudența*, Ed. Semne, București, 2006, p. 216, sau Gh. Diaconescu, *Drept penal. Partea specială. Infrațiuni în legi speciale și în legi extrapenale*, Ed. Fundației Româna de Măine, București, 2004, p. 74, pentru varianta conform căreia obiectul juridic e constituit de relațiile sociale privitoare la calitatea în construcții alături de rezistența și stabilitatea lor a se vedea A. Ungureanu, *op. cit.*, p. 97, iar pentru versiunea potrivit căreia acesta este reprezentat de relațiile sociale care au în vedere nerespectarea regimului de calitate în construcții în legătură cu componentele de întocmire și semnare a unor proiecte tehnice a se vedea A. Boroi, M. Gorunescu, I. A. Barbu, *Dreptul penal al afacerilor*, Ed. C. H. Beck, București, 2011, p. 693.
- ³⁹ Petitio principii (întoarcerea la enunțul inițial) este o eroare logică care folosește în vederea demonstrației, un echivalent sau un sinonim a ceea ce se urmărește a fi demonstrat. Definiția este preluată din Aristotel, *Retorica*, Ed. IRI, București, 2004, p. 120.
- ⁴⁰ V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, R. Stănoiu, I. Fodor, N. Iliescu, C. Bulai, V. Roșca, *Explicații teoretice ale Codului Penal român. Partea generală*, vol I, Ed. Academiei Române, 2003, p. 98-99.
- ⁴¹ V. Dongoroz, *Drept penal (reeditatea ediției din 1939)*, Ed. Asociația română de științe penale, București, 2000, p.164.
- ⁴² *Ibidem*.
- ⁴³ În același sens și I. Tanoviceanu, *Tratat de drept și procedură penală*, vol I, Tipografia Curierul Judiciar, București, 1924, p. 391. Autorul susține că obiectul juridic este format din contopirea a două interese, unul general, ocrotit de legea penală în vederea menținerii ordinii publice, și unul particular, ocrotit de legea penală în vederea garantării ordinii juridice.
- ⁴⁴ Autorul asimilează sintagma “ordine de drept”, atingerilor aduse unor relații sociale neindicate explicit în art. 1 din Codul Penal. Pe larg, V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, p. 99.
- ⁴⁵ În același sens, renumitul profesor Traian Pop califica ordinea de drept, ordinea socială și interesul public ca fiind obiecte mijlocite atinse indirect în cadrul comiterii oricărei infracțiuni. A se vedea pe larg T. Pop, *Drept penal comparat*, Ed. Institutul de Arte grafice “Ardealul”, Cluj, 1923, p. 278-279.
- ⁴⁶ Pentru părerea diametral opusă a se vedea T. Vasiliu și colab., *Codul Penal al R.S.R. comentat și adnotat*, Ed. Științifică, București, 1972, p. 9-15 sau I. Oancea, *op. cit.*, p. 163 și urm.
- ⁴⁷ V. Drăghici, *Obiectul juridic al infracțiunii*, în *Revista de Drept Penal* nr. 4/2002, p. 57-59.
- ⁴⁸ H.H. Jescheck, T. Weigend, *op. cit.*, p. 277. Autorii propun disjungerea noțiunii de obiect juridic în două categorii: obiecte juridice individuale, cu conținut eminent personal (viața, integritatea corporală, onoarea) și obiecte juridice universale care aparțin întregii colectivități (siguranța publică, protejarea secretelor de Stat).
- ⁴⁹ A. Ungureanu, A. Ciopraga, *Dispoziții penale din legi speciale române*, vol VII, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 99 sau A. Boroi, M. Gorunescu, I. A. Barbu, *op. cit.*, p. 693.

- ⁵⁰ C. Bulai, B. N. Bulai, *Manual de drept penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 199.
- ⁵¹ M. Ronco, S. Ardizzone, *Codice penale annotato con la giurisprudenza*, Ed. Wolters Kluwer Italia, Torino, 2007, p. 2069-2070 pentru *crollo doloso*, p. 2111-2114 pentru *crollo culposo* și p. 3186-3187 pentru *rovina di edifici*.
- ⁵² S. Canestrari, *Tratato di diritto penale*, vol IV, Ed. Wolters Kluwer Italia, Torino, 2010, p. 235-239
- ⁵³ A. Gargani, *Reati contro l'incolumità pubblica. Tomo I: Reati di comune pericolo mediante violenze*, Ed. Giuffrè, Milano, 2008, p. 438-439.
- ⁵⁴ Interesantă este abordarea legiuitorului olandez care a consacrat în cadrul art. 31 din Codul Penal, o formă specială de înșelăciune bazată pe faptele de acest gen. Astfel, se prevede pedepsirea persoanelor care fac uz de orice formă de înșelăciune în cadrul proiectării, construirii sau în cadrul procesului de vânzare sau transport ale unor materiale destinate construirii, dacă prin acest comportament se pune în pericol siguranța persoanelor, a unor proprietăți sau a Statului. A se vedea pe larg, M. A. Toader, *op. cit.*, p. 73.
- ⁵⁵ Trib. Cluj, sentința penală nr. 213 din 29 martie 2006, În speță, un cetățean israelian a fost condamnat la 3 ani de închisoare pentru infracțiunea de realizare a unor activități în domeniul construcțiilor, fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența, prevăzută de art. 31 alin. (2) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții.
- ⁵⁶ Gh. Diaconescu, *op. cit.*, p. 75.
- ⁵⁷ Este ca și cum am spune că omorul este o infracțiune cu subiect activ calificat, ucigașul!
- ⁵⁸ Art. 13 alin. (1): "Verificarea proiectelor pentru execuția construcțiilor, în ceea ce privește respectarea reglementărilor tehnice referitoare la cerințe esențiale, se va face numai de către specialiști verficatori de proiecte atestați, alții decât specialiștii elaboratori ai proiectelor".
- ⁵⁹ Art. 13 alin. (4): "Expertizele tehnice ale proiectelor și ale construcțiilor se efectuează numai de către experți tehnici atestați"
- ⁶⁰ Publicată în M. Of. nr. 26 din ianuarie 2000.
- ⁶¹ În același sens S. Bogdan, *op. cit.*, p. 113.
- ⁶² Publicată în M. Of. nr. 621 din iulie 2006.
- ⁶³ F. Streteanu, R. Chiriță, *Răspunderea penală a persoanei juridice*, vol II, Ed. C. H. Beck, București, 2007, p. 394.
- ⁶⁴ D. M. Costin, *Răspunderea penală a persoanei juridice în dreptul penal român*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 319-320.
- ⁶⁵ C. Sima, *Infrațiuni prevăzute în legi speciale comentate și adnotate*, Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 186. Autorul folosește expresia "lezate", dar credem că se referea la periclitarea acestor drepturi deoarece lezarea efectivă a unor drepturi subiective printr-o infracțiune de pericol ni se pare un non-sens juridic.
- ⁶⁶ Gh. Diaconescu, *op. cit.*, p. 75.
- ⁶⁷ S. Mir Puig, *op. cit.*, p. 231.
- ⁶⁸ O abordare interesantă este cea a legiuitorului norvegian care a generalizat atât subiectul activ cât și modalitățile laturii obiective Astfel, în cadrul Secțiunii 148 din Capitolul 14 al Codului Penal Norvegian se prevede că orice persoană care cauzează în orice mod colapsul unei clădiri în urma căruia se pot genera sau chiar se generează distrugerea unuia sau mai multor bunuri, ori vătămarea corporală sauuciderea uneia sau mai multor persoane, se pedepsește cu închisoare între 2-21 de ani.
- ⁶⁹ S. Bogdan, *op. cit.*, p. 113, Gh. Diaconescu, *op. cit.*, p.75, N. Conea, *op. cit.*, p. 87.
- ⁷⁰ Pentru argumentare a se vedea S. Bogdan, *op. cit.*, p. 113.

- ⁷¹ Proiectul este format din partea arhitecturală, cea aferentă instalațiilor și cea de structură de rezistență. Prin lipsa celei din urmă considerăm că proiectul este vădit incomplet, neputând fi pus efectiv în aplicare.
- ⁷² Art. 33 III lit. a) prevede că elaborarea de proiecte incomplete [...] care pot determina nerealizarea nivelului de calitate al construcțiilor corespunzător cerințelor esențiale (printre care și cele referitoare la rezistență mecanică și stabilitatea) constituie contravenție.
- ⁷³ Publicat în M. Of. nr. 397 din 9 iunie 2003.
- ⁷⁴ Conform art. 5 al reglementării tehnice: "(1) Pot solicita atestarea ca verficatori de proiecte sau experți tehnici inginerii constructori, inginerii geologi, arhitecții, inginerii de instalații pentru construcții, inginerii cu specialitatea petrol și gaze și inginerii cu pregătire similară inginerilor de instalații pentru construcții, cu experiență și vechime în profesie, conform prevederilor prezentei reglementări tehnice.
- (2) Inginerii constructori pot fi atestați pentru cerințele de calitate A și B, în unul sau mai multe domenii (A1-A9, Af, B1-B9), iar pentru cerințele C, D, E, F pot fi atestați în toate domeniile.
- (3) Arhitecții pot fi atestați în aceleași condiții ca și inginerii constructori, mai puțin la cerința esențială A – rezistență mecanică și stabilitate."
- Din faptul că arhitecții nu pot fi atestați ca verficatori de rezistență și stabilitatea a proiectelor, putem trage concluzia că munca acestora nu influențează în mod direct rezistența și stabilitatea unei construcții, ținând exclusiv de partea de design estetic pe baza căreia, inginerul proiectant trebuie să creeze partea de structură de rezistență. În acest sens, M. Georgescu, *Relația structural-nestructural în proiectarea de arhitectură*, Ed. Univ. "Ion Mincu", București, 2006, p.11-15. Pentru părerea conform căreia principala responsabilitate a arhitectului rezidă în integritatea artistică a proiectului a se consulta J. E. Lehman, *The roles of the architect and contractor in construction management*, în University of Michigan Journal of Law Reform nr. 447 (1972-1973), p. 452.
- ⁷⁵ Spre exemplu, se spune că marele arhitect Antoni Gaudí a făcut o avere uriașă în ultimii ani din viață prin vânzarea unor proiecte goale care nu purtau decât semnătura și ștampila sa, urmând ca proiectantul cumpărător să le completeze. Aceste proiecte de valoare exorbitantă s-au executat chiar și după moartea celebrului arhitect. Lăsând deoparte moralitatea unei asemenea fapte, este limpede că într-un asemenea caz proiectantul faptic este cel responsabil.
- ⁷⁶ S. Bogdan, *Distincția întreuciderea din culpă și infracțiunea prevăzută de art. 31 alin. (2) din Legea nr. 10/1995 privind calitatea în construcții. Raport de cauzalitate. Pluralitate de făptuitori material-complementară.*, în Caiete de Drept Penal, nr. 1/2005, p. 144.
- ⁷⁷ Lucrările de modificare structurală cuprind în principal, lucrările de consolidare, de supraetajare și/sau de extindere a locuinței, iar lucrările de modificare nestructurală înglobează, în principal, lucrările de amenajări interioare și compartimentare ușoare, care nu afectează în mod semnificativ structura de rezistență a construcției și pentru care este necesar avizul prealabil al unui proiectant autorizat. Definițiile sunt preluate din Anexa nr. 2 a Legii nr. 50/1991 așa cum a fost modificată prin art. 1 pct. 40 din Legea nr. 261/2009.
- ⁷⁸ Conform Anexei nr. 2 la Legea nr. 50/1991, recepția se realizează în două etape: recepția la terminarea lucrărilor (momentul consumării infracțiunii) și recepția finală (după terminarea garanției de bună execuție).
- ⁷⁹ A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 115.
- ⁸⁰ S. Bogdan, *op. cit.*, p. 146.
- ⁸¹ Sintagma "cerințe esențiale" a fost introdusă prin art. unic pct. 2 al Legii nr. 123/2007 înlocuind în întreg cuprinsul legii cuvântul "cerințe".
- ⁸² V. Popescu, N. Pătrîniche, E. Chesaru, *Calitatea și siguranța construcțiilor. Evitarea, depistarea și remedierea defectelor cu exemple*, Ed. Tehnică, București, 1987, p. 13-25.

⁸³ Gh. Diaconescu, *op. cit.*, p. 76-77.

⁸⁴ Prin raționamentul *reductio ad absurdum* se demontrează că o anumită interpretare, în cazul nostru cea *ad literam*, a unei norme penale ar duce la concluzii absolut absurde și trebuie alterată. Pe larg, I. Oancea, *Drept penal. Partea generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 89. În același sens s-a pronunțat și doctrina franceză care propune ca regulă interpretarea într-un mod rațional a textelor de lege manifest absurde. A se vedea pe larg, E. Mathias, *La responsabilité pénale*, Ed. Gualiano, Paris, 2005, p. 65 sau F. Desportes, F. Le Gunehec, *Droit pénal général*, ed. 6, Ed. Economica, Paris, 2009, p. 160-162.

⁸⁵ Art. 78 alin. (1) făcea referire la "pierderi de vieți omenești".

⁸⁶ F. Streteanu, *Tratat... precit.*, p. 59.

⁸⁷ Exemplele în acest sens sunt nenumărate: jefuirea celor căzuți pe câmpul de luptă, supunerea la rele tratamente, neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă, falsificarea de timbre, mărci sau bilete de transport, punerea în circulație a produselor contrafăcute, rele tratamente aplicate minorului, zădărnicierea combaterii bolilor, traficul de substanțe toxice, răspândirea de materiale obscene, sustragerea de la rechiziții militare și multe altele.

⁸⁸ A se vedea V. Dongoroz, *Drept Penal*, Ed. Institutul de Arte Grafice, București, 1939, p. 27-29.

⁸⁹ Și bineînțeles, în cadrul vechilor reglementări, eterne surse de inspirație ale legiuitorului român.

⁹⁰ Este vorba de vătămarea care necesită peste 60 de zile de îngrijiri medicale pentru vindecare sau care generează una sau mai multe dintre consecințele prevăzute la alin. (2) al aceluiași articol și anume: pierderea unui simț sau organ, încetarea funcționării acestora, o infirmitate permanentă fizică sau psihică, slujirea, avortul, ori punerea în primejdie a vieții persoanei.

⁹¹ Pentru o formulare în acest sens a se consulta art. 256 Cod Penal brazilian sau art. 277 Cod Penal portughez unde se precizează că persoanele vătămate trebuie să fie altele decât autorii și totodată bunurile periclitare să aparțină unor terți. Pentru detalii R. Greco, *Codigo Penal comentado*, Ed. Impetus, Rio de Janeiro, 2011, p. 757-758 și R. Patricio, *Erro sobre regras legais, reulamentares ou tecnicas nos crimes de perigo comunno actual direito portugues*, teză, Lisabona, 1997, p. 131-132, 300-304. În același sens s-a exprimat și legiuitorul german în cadrul art. 319 Cod Penal German.

⁹² Spunem "în principiu" deoarece pot fi imaginate cazuri în care finalitatea automutilării poate contraveni bunelor moravuri sau poate chiar să constituie o infracțiune distinctă. În acest sens, doctrina interbelică a susținut oportunitatea incriminării automutilării bărbaților în scopul de a deveni improprii serviciului militar, în scopul malthusianismului sau în ideea practicării parazitismului social prin cerșetorie. Pentru detalii N. T. Buzea, *Infrațiunea penală și culpabilitatea*, Tipografia Sabin Solomon, Alba-Iulia, 1944, p. 602-603.

⁹³ A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 111.

⁹⁴ A. Ungureanu, *op. cit.*, p. 101.

⁹⁵ Din analiza art. 217 din Codul Penal, reiese că o clădire adusă în stare de neîntrebuințare este considerată distrusă. În acest sens, dacă din cauza unei structuri create fără respectarea normelor tehnice de stabilitate și rezistență, geamurile, acoperișul ori alte elemente nestructurale cedează, aducând clădirea în stare de neîntrebuințare, credem că se poate vorbi despre o clădire parțial sau integral distrusă. În același sens, S. Bogdan, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 280.

⁹⁶ Atâta timp cât bunul nu se încadrează în alineatele (2), (3) și (4) ale art. 217.

⁹⁷ A. Ungureanu, *op. cit.*, p. 101. Autorul prezintă drept exemplu, centrala termică aferentă unei clădiri sau linia tehnologică a unei fabrici fără de care utilizarea obișnuită a construcțiilor în cauză este irealizabilă.

⁹⁸ Art. 146 Cod Penal cu modificările instaurate prin Legea nr. 278/2006.

⁹⁹ S. Corlățeanu, *Consecințe deosebit de grave. Controverse*, în Revista de Drept Penal, nr. 1/2002, p. 84.

- ¹⁰⁰ Pentru o părere asemănătoare dublată de argumentarea neconstituționalității art. 146 a se vedea V. Daghie, D. Crețu, *Conceptul de consecințe deosebit de grave*, în Revista de Drept Penal, nr. 3/1999, p. 68-69.
- ¹⁰¹ În același sens dar referindu-se exclusiv la pedepsele definitive, Dec. nr. VII/2007 a ÎCCJ dată într-un recurs în interesul legii.
- ¹⁰² Concluzie extrasă din Dec. nr. XIV/2006 a ÎCCJ dată într-un recurs în interesul legii.
- ¹⁰³ Dec. nr. 469/2008 a secției penale a Curții de Apel Alba-Iulia. Curtea a stabilit în mod corect, după părerea noastră, că Legea 10/1995 nu este aplicabilă în speță, reținând vătămarea corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. (2), (4) C.pen. și distrugerea din culpă prevăzută de art. 219 alin. (1) C.pen. cu aplic. art. 33 lit. b) C.pen. privind concursul ideal de infracțiuni.
- ¹⁰⁴ Conform modificărilor aduse de Legea de punere în aplicare a noului Cod penal, în cazul săvârșirii din culpă a acestei infracțiuni, limitele de pedeapsă se reduc la jumătate.
- ¹⁰⁵ A. Ungureanu, *op. cit.*, p. 103.
- ¹⁰⁶ S. Bogdan, *Infrațiunea prevăzută de art. 31 din Legea 10/1995 privind calitatea în construcții*, în Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 1/2003, p. 113 sau A. Crespi, G. Forti, G. Zuccla, *op. cit.*, p. 1638.
- ¹⁰⁷ Aceași soluție este propusă și în doctrina braziliană. A se vedea R. Greco, *op. cit.*, p. 757. Autorul invocă cu titlu exemplificativ concursul infracțiunii de bază cu omorul, vătămarea corporală și distrugerea.
- ¹⁰⁸ Fundamentarea poziției de garant pornește de la premisa că o persoană ce a comis o acțiune prin care a creat o stare de pericol pentru altul este ținut să ia toate măsurile ce se impun pentru a preveni materializarea aceluși pericol într-o urmare prevăzută de legea penală. Pe larg, F. Streteanu, *Tratat... precit.*, p. 400 și urm. În Noul Cod Penal acest gen de situații sunt expres reglementate în cadrul art. 17 lit. b).
- ¹⁰⁹ Precizarea apare în mod asemănător și în doctrina italiană. A se vedea A. Crespi, G. Forti, G. Zuccla, *op. cit.*, p. 1830.
- ¹¹⁰ Gh. Diaconescu, *op. cit.*, p. 74.
- ¹¹¹ A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 116-117.
- ¹¹² În art. 257 alin. (4) din Codul Penal al Republicii Moldova, decesul unei persoane, ca rezultat a unei asemenea activități edificatorii, este prevăzută într-un text legal diferit, cu alte limite de pedeapsă decât celelalte urmări prevăzute de lege. Considerăm această variantă ca fiind superioară reglementării autohtone, cel puțin din acest punct de vedere.
- ¹¹³ Articolul 257. Executarea necalitativă a construcțiilor (Codul Penal al Republicii Moldova)
(3) Proiectarea, verificarea, expertizarea, realizarea [...] dacă aceasta a avut drept urmare:
a) vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei ori pierderea de către aceasta a capacității de muncă;
b) distrugerea totală sau parțială a construcției;
c) distrugerea sau defectarea unor instalații sau utilaje importante;
d) daune în proporții mari, se pedepsește [...]cu închisoare de pînă la 5 ani,
(4) Acțiunile prevăzute la alin. (3), care au provocat decesul persoanei, se pedepesc cu închisoare de la 5 la 10 ani [...].
- ¹¹⁴ Portugalia, Brazilia 1-8 (cu un spor posibil de o treime), Venezuela 1-10, Italia 3-12 sau Moldova 1-5, 5-10 sau Germania maxim 5 ani. Precizăm totodată că în lipsa acestei reglementări, în urma unui deces survenit din cauza unei construcții defectoase, responsabilul va putea răspunde pentruucidere din culpă în forma agravată prezentată în cadrul art. 178 alin. (2) Cod Penal, a cărei limite actuale de pedeapsă sunt închisoarea de la 2 la 7 ani.
- ¹¹⁵ Conform art. 47 LPANCP, art. 31 din Legea nr. 10/1995 va avea următorul cuprins:

“Art. 31 (1) Proiectarea, verificarea, expertizarea, realizarea unei construcții ori executarea de modificări ale acesteia, fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența, dacă în acest fel este pusă în pericol viața sau integritatea corporală a uneia sau mai multor persoane, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă faptele prevăzute în alin.(1) au fost săvârșite din culpă, limitele speciale ale pedepselor se reduc la jumătate.”

¹¹⁶ Pentru o analiză excelentă a instituției raportului de cauzalitate a se vedea I. Curt, *Raportul de cauzalitate în lumina actualelor sale proiecții intradogmatice (I)*, în Caiete de Drept Penal, nr. 1/2012, p. 23 și urm.

¹¹⁷ A. Boroș, M. Gorunescu, I. A. Barbu, *op. cit.*, p. 696. Autorii oferă exemplul unei clădiri care cedează în fața unui cutremur de grad mai ridicat decât cel aferent zonei seismice pentru care a fost proiectată și construită.

¹¹⁸ Articolul are drept omolog în legislația franceză, art. L480-3 din Code de l'Urbanisme.

¹¹⁹ Republicată în M. Of. nr. 487 din 31 mai 2004.

¹²⁰ Pentru părerea contrară conform căreia infracțiunea este una materială, de rezultat, a se vedea A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 123.

¹²¹ F. Streteanu, *Tratat... precit.*, p. 408-409.

¹²² S. Almaș, *Infrațiunile prevăzute de art. 24 din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții*, în Caiete de Drept Penal nr. 1/2008, p. 77. Totuși autoarea invocă relațiile sociale privind respectarea dispozițiilor, concept cu care nu suntem de acord.

¹²³ Pentru detalii, N. Conea, *op. cit.*, p. 84, Gh. Diaconescu, *op. cit.*, p. 75, E. Tanislav, *op. cit.*, p. 217, A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 124.

¹²⁴ În acest sens, Dec. nr. 317 din 30 mai 2009 a secției penale a Curții de Apel Craiova. În speță, curtea a reținut infracțiunea prevăzută de art. 32 în sarcina inculpatului care a continuat executarea lucrărilor, chiar dacă acesta nu avea studii de specialitate și nici nu era în mod formal șeful echipei de muncitori. Pentru părerea contrară A. Boroș, M. Gorunescu, I. A. Barbu, *op. cit.*, p. 697. Autorii citați susțin că subiectul trebuie să posede cunoștințe în domeniul construcțiilor.

¹²⁵ În sens contrar, A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 125.

¹²⁶ Pentru o părere similară apărută în doctrina franceză, R. Léost, *Droit pénal de l'urbanisme*, Ed. Le Moniteur, Paris, 2001, p. 261.

¹²⁷ Pentru detalii, A. Boroș, M. Gorunescu, I. A. Barbu, *op. cit.*, p. 696.

¹²⁸ A. Ungureanu, A. Ciopraga, *op. cit.*, p. 123.

¹²⁹ Menționăm că activitatea trebuie să afecteze în mod actual și efectiv rezistența și stabilitatea pentru a putea fi reținută în sarcina autorului. Spre exemplu, dacă autorul plantează mai mulți nuci în speranța ca în viitor vor afecta fundația prin extinderea rădăcinilor, fapta nu va fi tipică.

¹³⁰ S. Almaș, *op. cit.*, p. 78.

¹³¹ Lucrările de intervenție în primă urgență sunt orice fel de lucrări necesare la construcțiile existente care prezintă pericol public ca urmare a unor procese de degradare a acestora determinate de factori distructivi naturali și antropici, inclusiv a instalațiilor aferente acestora, pentru punerea în siguranță, prin asigurarea cerințelor de rezistență mecanică, stabilitate și siguranță în exploatare sau pentru desființarea acestora. Definiția este preluată din Anexa nr. 2 la Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările aduse prin art. I pct. 42 din O.U.G. nr. 214/2008.

¹³² Conform art. 17 din H.G. nr. 272/1994, pentru aprobarea Regulamentului privind controlul de stat al calității în construcții, oprirea executării lucrărilor poate surveni în următoarele cazuri: în cazul nerespectării autorizației de construire, a avizelor, a proiectului, a caietelor de sarcini sau a prevederilor unor reglementări tehnice în vigoare care pot afecta siguranța construcțiilor, sănătatea oamenilor sau protecția mediului înconjurător.

- ¹³³ Dec. nr. 1764 din 2 septembrie 2010 a Curții de Apel București, s. a VIII-a cont. adm. și fisc., (nepublicată). În acest caz, Inspectoratul de Stat în Construcții a dispus oprirea execuției lucrărilor până la prezentarea proiectului de structură de rezistență complet.
- ¹³⁴ A. Ungureanu, *op. cit.*, p. 107.
- ¹³⁵ Aceste procese verbale trebuie să conțină în mod obligatoriu data, locul și natura constatării. Pentru detalii a se vedea A. N. Ghica, *Urbanismul. Autorizații de construire, certificate de urbanism și avize. Practică judiciară.*, Ed. Hamangiu, Cluj-Napoca, 2011, p. 87. Pe lângă aceste elemente, legiuitorul francez a mai adăugat și fotografierea sitului suspendat, J-L. Bergel, M. André, J-J. Eyrolles, J-J. Liard, *Lamy. Droit Immobilier. Urbanisme*, Ed. Lamy, Paris, 1997, p. 695-696.
- ¹³⁶ Soluția se regăsește și în jurisprudența franceză. Pentru detalii: Cass. crim. 6. oct. 1993, *Bull. crim.*, nr. 280, p. 705. Este vorba despre art. L480-3 din Code de l'Urbanisme.